

Συγκρότηση εθνοτικής ταυτότητας στην (Ελληνο) Αυστραλία 2021

Γράφει ο Κώστας Καραμάρκος

Η συμπλήρωση αυτές τις μέρες 200 χρόνων από την έναρξη της ελληνικής επανάστασης του 1821, ενός εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα που προετοιμάστηκε και με την ουσιαστική συνδρομή του τότε Απόδημου και Ομογενειακού Ελληνισμού, είναι μια καλή αφορμή για αναστοχασμό της συλλογικής μας πορείας τους τελευταίους δύο αιώνες. Δεν υπάρχει δυστυχώς ενιαίο ιστορικό και αναστοχαστικό αφήγημα, για τη συλλογική αλλά και για την επιμέρους πορεία του νεώτερου Ελληνισμού τα τελευταία 200 χρόνια, σε όλα τα μήκη και πλάτη της υπηλίου. Η ιστορική πορεία του Οικουμενικού Ελληνισμού, του συνολικά περίπου ενός τρίτου όσων αυτοχαρακτηρίζονται ως Έλληνες, Ελληνίδες, ή/και ως ελληνικής καταγωγής και ζουν εκτός των συνόρων του ελληνικού κράτους, σε περισσότερες από 150 διαφορετικές χώρες, αγνοείται και στην Ελλάδα και στην Ομογένεια.

Ένα σημαντικό κομμάτι του Ομογενειακού Ελληνισμού ζει στην Αυστραλία. Σύμφωνα με την απογραφή του 2016, στην Αυστραλία ζουν περίπου 450.000 άτομα ελληνικής καταγωγής, που προέρχονται από την Ελλάδα και από την Κύπρο. Το περίπου 75% αυτών των ατόμων είναι γεννημένα στην Αυστραλία. Μπορεί η αφετηρία του ελληνισμού στην Ωκεανία να ανάγεται στην αρχές του 19ου αιώνα, το σημερινό του μέγεθος όμως, καθώς και τα κυρίαρχα πολιτισμικά, γλωσσικά, κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του είναι δημιούργημα της μεταπολεμικής μαζικής μετανάστευσης μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 1970. Οι πρόσφατες αφίξεις νεομεταναστών από την Ελλάδα ως αποτέλεσμα της κρίσης της δεκαετίας του 2010, αρκετοί και αρκετές από τους οποίους ήταν γεννημένοι/ες στην Αυστραλία, δεν αλλάζουν ουσιαστικά τα γενικά χαρακτηριστικά της κοινότητάς μας.

Ένας αγροτικός κυρίως πληθυσμός από την Ελλάδα, με στοιχειώδη εκπαίδευση, έγινε σε πλειοψηφικό ποσοστό βιομηχανικό προλεταριάτο στα εργοστάσια της Αυστραλίας, όταν η χώρα είχε βιομηχανία... Ένα μικρότερο ποσοστό, ασχολήθηκε με τη μικρομεσαία επιχειρηματική δραστηριότητα.

Με σκληρή εργασία και έμφαση πολλών στην ανάγκη να σπουδάσουν τα παιδιά τους, μια σημαντική μερίδα της πρώτης γενιάς και των απογόνων της κατάφερε να αποκτήσει εισοδηματικά, όχι όμως και πολιτισμικά, τα κοινωνιολογικά χαρακτηριστικά της μεσαίας τάξης.

Η ομογένεια της Αυστραλίας, στην εποχή της δημογραφικής υπεροχής της πρώτης γενιάς, είχε μια οργανωτική υπόσταση, είχε δημιουργήσει ένα ενδοκοινοτικό δημόσιο χώρο, είχε κοινούς τεμνόμενους τόπους με αναφορές σε πολιτισμικές, εθνοκοινοτικές, γλωσσικές, αθλητικές, εργασιακές και άλλες συλλογικότητες και κοινές εμπειρίες.

Photo by Effy Alexakis, Sydney Opera House, Greek National Day Celebrations, 1984

Η μόνη ίσως δυνατότητα που έχει κάποιος ή κάποια στις μέρες μας, να ανακαλύψει ευρύτερες παραμέτρους της εθνοτικής του ρίζας στην Αυστραλία, είναι ίσως η επιστροφή στην κοινότητα μέσα από μια κριτική ματιά που έχει ήδη διαμορφωθεί μέσα στο ευρύτερο κυρίαρχο πολιτισμικό πρότυπο σκέψης, ζωής, δραστηριότητας και συμμετοχής, που είναι το αγγλοκελικό.

Στις μη εξατομικευμένες και μη κατακερματισμένες μεταπολεμικές δεκαετίες που φτάνουν στην Αυστραλία μέχρι και τη δεκαετία του 1980, η ομογένεια συγκροτούνταν όχι μόνο ως πολιτισμική ή γλωσσική κοινότητα, πράγμα που ισχύει και σήμερα πολιτισμικά κυρίως, αλλά και ως πολιτική κοινότητα-συλλογικότητα.

Με αφετηρία την κοινή ταξική και πολιτισμική εμπειρία που «κουβαλούσε» από την Ελλάδα και/ή την Κύπρο η πρώτη γενιά, και έχοντας ως συνέχεια το κοινό μεταναστευτικό βίωμα στο εργοστάσιο για τους μεγαλύτερους και στα σχολεία της Αυστραλίας για τα παιδιά, η υπαρκτή αίσθηση της συλλογικής αδικίας, εργασιακά δικαιώματα, ρατσισμός κ.α., δημιουργούσαν κοινά βιώματα που βοηθούσαν να συγκροτηθούν συλλογικότητες που σε σημαντικό βαθμό ήταν και διεκδικητικές και χειραφετησιακές. Είτε αναφερόμαστε στην απόκτηση πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων στη νέα πατρίδα, μέσα από την πάλη στα συνδικάτα και στα πολιτικά κόμματα, είτε αναφερόμαστε στο αίτημα αποκατάστασης της δημοκρατίας στην Ελλάδα των συνταγματαρχών την περίοδο 1967-1974, ή στην εναντίωση στην τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974.

Τις τελευταίες δεκαετίες όμως, που είναι δεκαετίες κατακερματισμού του ευρύτερου αλλά και του κοινοτικού εργασιακού και κοινωνικού ιστού, αυτές τις δεκαετίες της ιδιώτευσης και των μη τεμνόμενων μικροκοσμών, η επιμέρους εθνοτική-ελληνική ταυτότητα/συλλογικότητα, συγκροτείται πρωτίστως μέσα από το ατομικό και προσωπικό βίωμα, μέσα από την ιδιωτική σφαίρα. Μια συρρικνωμένη συλλογικότητα όπως η οικογένεια, μαζί με το «παγωμένο» στο χρόνο μερικές φορές αξιακό της φορτίο, καθώς και κορυφαίες βιωματικές στιγμές, όπως για παράδειγμα γεννήσεις-βαφτίσια, γάμοι, κηδείες, μεγάλες θρησκευτικές γιορτές, πανηγύρια, κ.λπ., μαζί με το θεσμό που

διαχειρίζεται αυτές τις κορυφαίες οντολογικές ανάγκες των ανθρώπων, την εκκλησία, οριοθετούν πολιτισμικά ένα χώρο και μια αντίληψη πραγμάτων για το τι είναι η επιμέρους εθνοτική ελληνική ταυτότητα, που δεν έχει το εύρος άλλων εποχών στην Αυστραλία. Λαμβάνοντας επίσης υπόψη και τη συρρίκνωση των κοσμικών χαρακτηριστικών του εθνοτικού δημόσιου χώρου, ενός χώρου που οριοθετούνταν για παράδειγμα σε αξιοσημείωτο βαθμό από τις μεγάλες κοινότητες που είχαν κάποτε μέλη τα οποία συμμετείχαν μαζικά και ενεργά στη διαμόρφωση της κοινοτικής μας ζωής, τότε...

Η μόνη ίσως δυνατότητα που έχει κάποιος ή κάποια στις μέρες μας, να ανακαλύψει ευρύτερες παραμέτρους της εθνοτικής του ρίζας στην Αυστραλία, είναι ίσως η επιστροφή στην κοινότητα μέσα από μια κριτική ματιά που έχει ήδη διαμορφωθεί μέσα στο ευρύτερο κυρίαρχο πολιτισμικό πρότυπο σκέψης, ζωής, δραστηριότητας και συμμετοχής, που είναι το αγγλοκελικό.

Είναι κοινώς αποδεκτό πλέον, πως οι άνθρωποι έχουν πολλές ταυτότητες που σχετίζονται με τον πολιτισμό, τις ταξικές τους καταβολές, το φύλο τους, κ.λπ. Ταυτότητες ατομικές και συλλογικές, εθνικές και εθνοτικές, που δεν είναι απαραίτητα ανταγωνιστικές και που πλάθονται και αναπλάθονται συνεχώς, μέσα στο ιστορικό, κοινωνικό και ιδεολογικό γίγνεσθαι της ευρύτερης κοινωνίας των χωρών μόνιμης διαμονής, της ίδιας της κοινότητας, αλλά και των κρατικών οντοτήτων της Ελλάδας και της Κύπρου στην περίπτωση μας.

Οντολογική ανάγκη το ταυτοτικό ζήτημα. Πολύχρωμη συνεκτική λεπτή γραμμή η εθνοτική, η επιμέρους ελληνική μας ταυτότητα. Εργαλείο κατανόησης του εαυτού μας και του κόσμου μας η ταυτότητά μας. Πραγματιστική, πολιτισμική, κοινωνική, στρατηγική, ψυχαναλυτική ανάγκη να διευρύνουμε ως άτομα και ως κοινότητα τον τρόπο με τον οποίο αυτοπροσδιορίζομαστε ως Αυστραλοί πολίτες ελληνικής καταγωγής στα 2021. Αυτό που είμαστε, αλλά και αυτό που γίναμε λόγω ιστορικών και κοινωνικών συνθηκών, να το κουβεντιάζουμε συχνά μεταξύ μας. Στο βαθμό που μπορούμε, ας προσπαθούμε να περνάμε και στις επόμενες γενιές κατανόητες σε εμάς πτυχές της εθνοτικής μας ταυτότητας. Και φυσικά, ας προσπαθήσουμε να εγγράψουμε τους εαυτούς μας και την κοινότητά μας και στο μεγάλο, στο γενικότερο ιστορικό αφήγημα της ευρύτερης Αυστραλίας και της ευρύτερης Ελλάδας. Η απόπειρα να μην ξεχαστεί η (Ελληνο) Αυστραλία από την mainstream ευρύτερη ιστορία της Αυστραλίας, της Ελλάδας και της Κύπρου, δεν μπορεί να γίνεται μόνο μέσα από την τέχνη, mainstream ή κοινοτική, αιρετική ή καθεστωτική. Χρειάζεται να γίνει και μέσα από το επίσημο σύστημα εκπαίδευσης των προαναφερόμενων πατρίδων μας.